

دانشگاه شاهرود

درختان و درختچه‌های ایران

(رشته علوم کشاورزی)

www.ketab.ir

دکتر غلامرضا بخشی‌خانیکی

سرشناسه	:	بخشی خانیکی، غلامرضا، ۱۳۴۲-
عنوان و پدید آور	:	درختان و درختچه های ایران (رشته علوم کشاورزی)
	:	مؤلف: غلامرضا بخشی خانیکی.
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۷.
مشخصات ظاهری	:	نه ۱۷۰ ص: مصور.
فروست	:	دانشگاه پیام نور، ۱۴۰۱. گروه علوم کشاورزی: ۷۳۱.
شابک	:	978-964-387-460-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبیا.
یادداشت	:	کتابنامه.
یادداشت	:	واژه نامه.
موضوع	:	درخت ها- ایران- شناسایی- آموزش برنامه های.
موضوع	:	درختچه ها- ایران- شناسایی- آموزش برنامه های.
شناسه افزوده	:	دانشگاه پیام نور.
رده بندی کنگره	:	SB ۱۷۰/الف۹ب۳
رده بندی دیویی	:	۵۸۲/۱۶۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۱۲۰۱۶۹۵

درختان و درختچه های ایران

مؤلف: دکتر غلامرضا بخشی خانیکی

ویراستار علمی: دکتر یونس عصری

تهیه و تولید: مدیریت تولید مواد و تجهیزات آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: اول خرداد ۱۳۹۰

شابک: ۵- ۴۶۰ - ۳۸۷ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 387-460-5

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق نشر اعم از چاپی، الکترونیکی، تصویری، صوتی و اینترنتی برای دانشگاه پیام نور محفوظ است)

قیمت: ۲۲۰۰۰ ریال

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار ناشر

کتاب‌های دانشگاه پیام نور حسب مورد و با توجه به شرایط مختلف یک درس در یک یا چند رشته دانشگاهی، به صورت کتاب درسی، متن آزمایشگاهی، فرادرسی، و کمک‌درسی چاپ می‌شوند.

کتاب درسی ثمره کوشش‌های علمی صاحب اثر است که براساس نیازهای درسی دانشجویان و سرفصل‌های مصوب تهیه و پس از داوری علمی، طراحی آموزشی، و ویرایش علمی در گروه‌های علمی و آموزشی، به چاپ می‌رسد. پس از چاپ ویرایش اول اثر، با نظرخواهی‌ها و داوری علمی مجدد و با دریافت نظرهای اصلاحی و متناسب با پیشرفت علوم و فناوری، صاحب اثر در کتاب تجدیدنظر می‌کند و ویرایش جدید کتاب با اعمال ویرایش زبانی و صوری جدید چاپ می‌شود.

متن آزمایشگاهی (م) راهنمایی است که دانشجویان با استفاده از آن و کمک استاد، کارهای عملی و آزمایشگاهی را انجام می‌دهند.

کتاب‌های فرادرسی (ف) و کمک‌درسی (ک) به منظور غنی‌تر کردن منابع درسی دانشگاهی تهیه و بر روی لوح فشرده تکثیر می‌شوند و یا در وبگاه دانشگاه قرار می‌گیرند.

مدیریت تولید محتوا و تجهیزات آموزشی

فهرست

نه	پیشگفتار
۱	فصل اول: روش‌های شناسایی و نام‌گذاری گیاهان
۱	مقدمه
۳	سیستم دو اسمی لینه
۵	قوانین نام‌گذاری بین‌المللی گیاهان
۸	سلسله مراتب تاکسونومیکی
۱۰	روش تیپ
۱۲	اولویت اسمی
۱۳	نقل قول اسم مؤلف
۱۵	فصل دوم: تعریف و رده‌بندی گیاهان
۱۵	مقدمه
۱۶	تعریف گونه
۱۹	تعریف جنس
۱۹	تعریف خانواده
۲۱	تعریف راسته
۲۱	روش‌های شناسایی گیاهان آوندی
۲۲	بررسی گیاه قبل از شناسایی
۲۳	ساختمان کلید و طرز استفاده از آن
۲۴	انواع کلیدها
۲۴	نوع دنداندار یا کلیدهای دندان‌ای
۲۴	تیپ کلیدهای موازی
۲۷	فصل سوم: نواحی رویشی ایران
۲۷	مقدمه
۲۸	ناحیه اروپا - سیری
۳۱	حوزه هیرکانی
۳۵	ناحیه ایران - تورانی

۳۷	زیر ناحیه غرب آسیا
۴۰	حوزه مزوپوتامین
۴۱	حوزه تورانی یا آرال - خزری
۴۳	حوزه شمال بلوچستان
۴۳	حوزه ارمنستان - ایرانی
۴۵	زیر حوزه آتروپاتنی
۴۶	زیر حوزه خراسانی
۵۰	زیر حوزه کردستان - زاگرسی
۵۲	زیر حوزه فارس - کرمانی
۵۵	زیر حوزه ایران مرکزی
۵۸	ناحیه صحارا - عربی
۶۱	ناحیه سودانی
۶۲	ناحیه سودان - زامبزی
۶۳	زیر ناحیه عمان - سندی
۶۳	حوزه جنوب ایران
۶۴	زون ناحیه ای صحارا - سندی

فصل چهارم: مهمترین خانواده‌های درختی و درختچه‌ای ایران

۷۱	مقدمه
۷۲	خانواده سیکاداسه
۷۴	شرح گونه سیکاس سیرسینالیس
۷۶	خانواده پیناسه (کاج)
۷۸	خانواده کوپرسوساسه (سرو)
۸۰	خانواده ناکساسه (سرخدار)
۸۲	خانواده ارمک یا ریش بز (افدراسه)
۸۳	خانواده گنتاسه
۸۶	خانواده نخل (آره کاسه یا پالماسه)
۸۸	خانواده لیلیاسه (لاله)
۸۹	خانواده ماگنولیاسه
۹۱	خانواده آلاله (رانونکولاسه)
۹۳	خانواده انجیلی (هاماملیداسه)
۹۴	خانواده چنار (پلاتاناسه)
۹۵	خانواده راش (فاگاسه)
۹۶	خانواده غان (بتولاسه)
۹۸	خانواده نارون (اولماسه)
۱۰۰	خانواده توت (موراسه)
۱۰۱	خانواده گردو (یوگلاتنداسه)
۱۰۳	خانواده میخک (کاریوفیلایه)
۱۰۵	خانواده لاله عباسی یا گل کاغذی (نیکتاژیناسه)
۱۰۶	خانواده تاج خروس (آمارانتاسه)
۱۰۷	خانواده چغندر یا اسفناج (کنوپودیاسه)
۱۰۹	خانواده علف هفت بند (پولی گوناسه)

۱۱۱	خانواده کلاه میرحسین (پلمباژیناسه)
۱۱۳	خانواده کلوزیاسه (گوتیفرا)
۱۱۴	خانواده مالواسه (پنیرک)
۱۱۶	خانواده ویولاسه (بنفشه)
۱۱۷	خانواده پاسی فلوراسه (گل ساعتی)
۱۱۸	خانواده تاماریکاسه (گزن)
۱۲۰	خانواده سالیکاسه (بید)
۱۲۰	خانواده کاپاریداسه (کور)
۱۲۲	خانواده براسیکاسه یا کروسیفرا (شنبو)
۱۲۵	خانواده رزداسه (ورث)
۱۲۵	خانواده اریکاسه (آزالیا)
۱۲۷	خانواده رزاسه (گلرز)
۱۲۹	خانواده فاباسه یا لگومینوزه (نخود یا حبوبات)
۱۳۱	خانواده لیتراسه (خنا)
۱۳۳	خانواده ریزوفوراسه (چندل یا مانگرو)
۱۳۴	خانواده میرتاسه (موردا)
۱۳۵	خانواده کورناسه (زغال اخته)
۱۳۷	خانواده افوریاسه (قرفیون)
۱۳۸	خانواده یوکساکه (شمشاد)
۱۳۹	خانواده رامناسه (عناب)
۱۴۰	خانواده ویتاسه (مو)
۱۴۱	خانواده آسراسه (افرا)
۱۴۲	خانواده آناکاردیاسه (سماق)
۱۴۴	خانواده ملیاسه (سجده تلخ)
۱۴۵	خانواده روناسه (مرکبات یا سداب)
۱۴۷	خانواده آپیاسه یا آمبلیفرا (چتریان)
۱۴۹	خانواده آرالیاسه (عشقه)
۱۵۰	خانواده آسکله پیاداسه (استبرق)
۱۵۲	خانواده آپوسیناسه (خرزهره)
۱۵۴	خانواده سولاناسه (سیب زمینی)
۱۵۶	خانواده کونولولاسه (پیچک صحرائی)
۱۵۷	خانواده بوراژیناسه (گل گاوزبان)
۱۵۹	خانواده لامیاسه یا لابیاته (نعناع)
۱۶۱	خانواده اوله آسه (زیتون)
۱۶۳	خانواده اسکروفولاریاسه
۱۶۵	خانواده رویاسه (روناس)
۱۶۶	خانواده کاپری فولیاسه
۱۶۸	خانواده آستراسه یا کمپوزیته (گل آفتابگردان)

پیشگفتار

مطالب این کتاب مجموعه‌ای برای تدریس درس درختان و درختچه‌های ایران در پنج فصل است. موضوع اصلی کتاب بررسی و شرح مهمترین خانواده‌های درختی و درختچه‌ای است که براساس سرفصل‌های مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تدوین شده است. در فصل اول اطلاعاتی در مورد روش‌های شناسایی و نام‌گذاری گیاهان پرداخته و مطالبی مهم را در مورد اصول و روش‌های رده‌بندی به منظور آشنایی خواننده قبل از ورود به مباحث اصلی ارائه شده است.

در فصل دوم مطالب مبسوط و مهمی در مورد رده‌بندی گیاهان و روش شناسایی آن‌ها با استفاده از کلیدهای گیاه‌شناسی آمده است. فصل سوم به نواحی جغرافیایی و رویشی ایران پرداخته و گونه‌های گیاهی به‌ویژه درختی و درختچه‌ای را متذکر شده است و بالأخره فصل چهارم کتاب مهمترین خانواده‌های درختی و درختچه‌ای ایران را شرح داده است. ابتدا تعدادی از خانواده‌های بازدانگان شرح داده شده و در ادامه خانواده‌های گیاهان گل‌دار به ترتیب تک‌لپه‌ای و دولپه‌ای بررسی شده است. با توجه به تنوع گونه‌های چوبی سعی شده است در هر خانواده و در صورت نیاز فقط به شرح یک‌گونه پرداخته شود.

در پایان از جناب آقای دکتر یونس عصری که در نهایت دقت این مجموعه را ویراستاری علمی نموده‌اند تشکر می‌نمایم.

غلامرضا بخشی خانیکی

زمستان ۱۳۸۶